

Minnesbilder från Sollerön

Våren 1938 kom helt plötsligt med en uppbrottsstämning. Jag fick bud från min förra chef i Hansjö, Erik Hedin, nu chef på Sollerön sedan 1934-35, att plats fanns för biträde i huvudaffären Häradsarvet. Här var min bror Anders redan anställd som butikschef. Beslut fattades att anta budet och nödvändiga formaliteter avklarades. Resan mot Sollerön ställdes den 6 juni 1938 med stor tillfredsställelse. Sollerö Konsum var ju betydligt större och känslan av att åter få del av Ovansiljans vyer vägde över med sina fördelar.

Nog satte jag värde på mina två år hos Hummel i Dala-Järna. Där fick jag under hans ledning handskas med lagerhållning och filialer, om än ganska små. Där hade försäljningen av manufaktur en ganska stor andel. Hummel själv månade om ett väl sorterat sortiment.

Nu åter till entrén av vackra Sollerön. Resan in mot ön i Erlandssons buss på Svenska flaggans dag, bör nog få sin egen beskrivning. Denna soliga och varma sommardag blev en stor och skön minnesdag. Från "Korsgatu" i Gruddbo kantades min uppfartsväg med äppel- och körsbärsträd i full blom och en och annan vajande svensk flagga. En välkomsthälsning över allt annat. Livet kändes skönt.

Sollerö Kooperativa Handelsförening u.p.a. hade ett stort sortiment. Utöver specerier fanns ett rimligt lager av husgeråd, manufakturavdelning med skor samt grovlager med järn och byggnadsmateriel. Det som fattades skaffades då från Wejsenburgs Järnhandel i Mora. Jag fick till stor del

uppgiften att utöver kundbetjäning svara för skyltningen i butikens skyltfönster. Tillika hjälpa Ågå Elsa att exponera varor i hennes manufakturavdelning, som hon i första hand svarade för. Samarbetet gick utmärkt och hon var glad för hjälpen.

Vi bröder bodde i norra personalrummet och åt en tid hos Klara Hedin. Alltså väl omhändertagna. Efterhand flyttade vårt matställe till Storangården där godmodiga Storanmor och hennes dotter Elsa månade om oss med god mat och vänlighet.

Nu kändes tillvaron rymligare och nya positiva kontakter skapades, främst bland jämnåriga ungdomar. Att återknyta kontakter med min hemby Hansjö gick åter för sig med små kostnader. Jag hade en vältränad kropp och gillade cykling, så jag företog en och annan färd mot Orsa över någon helg. Det förutsatte vackert sommarväder och övernatning skedde "atti Momos" i mormors stuga, närmare bestämt hos min bror Sam som för tillfället arrenderade fastigheterna. Vi låg över på vindsvåningen. Måndag morgon gällde det att inte försova sig inför den stundande återfärden. Start klockan 6.00 på morgonen ingick i kalkylerna för att hinna de ca tre milen över Ryssa och Gesunda. Det fanns då ingen farbar väg över sundet. Det gällde att hinna upp till Koopen i god tid före kl 8.00 då affären öppnades. Man kände sig i god form och kroppen hade fått sitt. Inget onödigt fett då inte.

Per Nääs på Konsums kontor.

Några fritidsproblem fanns inte på den tiden. Förutom god motion m m gavs tillfälle till socialt och mentalt umgänge i ungdomsrörelser. I Hansjö inom JUF, Jordbrukarnas Ungdomsförbund, som hade stora framgångar bland landsbygdens ungdomar. Med hänvisning till tidens bondesamhälle. Dala-Järna med sin starka IOGT-rörelse gav mig mycken lärdom och ökad visdom om livsvärdena. Sollerön likaså bjöd på bra och trevlig ungdomskrets genom sitt SLU, Sveriges Landsbygds Ungdom. Många inom SLU var också IOGT-are. Hit hörde de flesta ungdomarna på Sollerön.

De två åren gick fort med god trivsel och arbetsglädje bland trivsamt personal och omtänksamt chefspar. Jag fick också den ena sommaren vikariera för Bond Johan Andersson i Gesundabutiken. Han kallades enbart för BJ ("BeDji") och var gift med Örjan Anna från Utanmyra. Med en timmes middagsrast var det "snejsigt" att hinna cykla fram och åter till Gesunda för att ta del av Klara Hedins goda mat, men det var god träning för mig.

En extra ordinär händelse här på Sollerön var den tilltänkta rävjakten. Ryktet gick att rävstammen var för stor och en s.k. skallgång skulle ordnas. På sollerömål heter det "skällarmen". Vi i affären ville dra nytta av det där och poängterade händelsen med behov av någon sorts matsäck från Koopen. I veckan före fick jag tillfälle att annonsera på Ållas gamla uthus i svängen mitt emot "Njutt Budi", numera Margit Larssons affärsfastighet. Allt nog min affisch på 58 cm vit makulatur fick följande något överdådiga text: "Man ur huse!" Med diverse upplysningar om söndagens skådespel, från norr till söder ner mot Rävsnäs och naturligtvis var man med i skallarmen. Ett par tre rävar fick sätta livet till. De vettskrämda hararna tyckte jag synd om. Någon räv såg jag inte då skyttarna gick längst fram åtföljda av hundkarlarna. Vi gick längst bak. Ja, det var en annorlunda dag i mitt liv.

Fram mot slutet av 1939, kom vi in i en orolig tid. Hitler var då i maktställning och hade satt full fart på erövringskrigen i Europa. En svår tid följde för folk, med ransoneringar och knappa förhållanden för de flesta staterna, så även för Norden. Det hela utvecklade sig till ett obarmhärtigt världskrig. Sverige ökade sin beredskap och inkallelserna tog full fart och nådde även oss på Sollerön. Den första omgången fick sin inkallelседag daterad 8 december 1939 till Norrland via Dalregementet i Falun för en del av oss på Sollerön. Den här perioden kräver nog sin egen krönika. Ransoneringarna fortsatte och utökades med snart sagt allting. Det som först drabbades i slutet på 1930-talet var tilldelningen av bensin och oljor med påföljande transportsvårigheter. Här kom gengasen och räddade biltransporterna. Trä och kol gjorde det möjligt att genom särskilda aggregat skapa energigas för bilarnas motorer. Någon bensin för nöjesåkning existerade inte. Animalisk föda ersattes alltmer av vegetabilisk sådan. Med

uppfinningsförmåga och nya initiativ lärde och vände vi oss vid övergångarna till alternativen. Enligt statistik från Läkarförbundet har det sagts att sjukfrekvensen var starkt sjunkande. Från köttbit till grönsaksbiff blev en helt naturlig sak. Svenska folket visade tecken till ett visst tillfrisknande enligt läkarna. De dietberoende hade det ganska besvärligt i vissa fall t ex de som ordinerats ägg p. g. a. magbesvär. Tilldelningen för dessa personer räckte inte till.

Våren 1945 tog Hitler själv sitt liv i sin bunker. Han såg sig ingen återvändo i det elände han ställt till med, med tiotals miljoner döda. Det beräknas att ca 6 miljoner judar fick sätta livet till i hans välorganiserade gaskamrar och under vidriga förhållanden. Hans djävulska utrotning av judar i särskilda utrotningsläger saknar sin like i världshistorien.

Per Nääs